

Keď nám nebolo do spevu

Držím v ruke knihu - ešte je čerstvá a vonia tlačiarňou. Jej autor, Juraj Hurný, niekdajší sólista opery v rakúskom Grazi označený titulom Rytier vysokého C, spieval operné árie v mnohých krajinách Európy i mimo nej. Svojho otca v detstve takmer nepoznal. Nie však z dôvodov rodinných, ale politických. Komunistická moc rodinu navonok rozbila a otca uväznila, no tá sa napriek väzeniu a útrapám ešte viac zomkla. Nátlak, prenasledovanie a ťažkosť nájsť si zamestnanie prinútilo matku so synom sťahovať sa z miesta na miesto. Spomienky a pohľad malého chlapca na pohnuté časy, ktorých časť strávil aj v obci Žemberovce, nám priblíži autor sám.

Práve ste sa stali Čestným občanom obce Žemberovce. To by sa malému chlapcovi, žijúcemu v časoch tvrdého komunizmu, nebolo ani prisnilo. Čo vás spája s týmto regiónom? Ako ste sa v Žemberovciach ako malý chlapec ocitli?

Žili sme tu od roku 1953 do 1959. Strávil som tu šesť rokov. Veľmi intenzívnych rokov. Tu som začal chodiť do školy, tu som bol na 1. sv. prijímaní, miništroval som v kostole. Stalo sa mi tu aj najväčšie zranenie v mojom živote. Vybúchla mi v ruke protiletadlová rozbúška a odtrhla mi malíček

a polovicu palca. Bol to dosť vážny úraz a len vďaka tomu, že rozbúška nevybuchla celá, som to prežil. Inak by som tu už dnes nebol.

Môjho otca zavreli v roku 1950. Mama si hľadala zamestnanie na rôznych miestach republiky. Vždy ju zamestnali a potom žiadali od nej, aby sa s otcom rozišla. Mama sa s ním nerozvedla, tak ju vyhodili z roboty. Často sme sa sťahovali, až sme raz zakotvili aj v Žemberovciach. Neskôr sme bývali priamo v Leviciach v areáli nemocnice, kde mama pracovala.

Boli to najťažšie roky - 50.

roky - tzv. stalinské roky, keď komunizmus brutálne likvidoval ľudí. Ale napriek hroznej dobe sa našli dobrí ľudia - Mária a Jozef Ťapajovci, u ktorých sme bývali a mnohí iní, zásluhou ktorých sme to prežili. Žili sme traja v jednej izbe - mama, babička a ja - ktorá bola všetkým - kuchyňou, kúpeľňou, obývačkou, spálňou. Napriek tomu tam bolo útulne, pretože tam bola láska. Tieto dve ženy vytvorili pre mňa dokonalú harmóniu a ja som v nej vyrastal. Dostal som ženskú výchovu, ale vôbec nebanujem. Obe boli jemné a násilie som nezažil. To som zažíval len zo strany komunistického režimu.

Vášho otca komunisti odsúdili za velezradu. Jeho velezradná činnosť v spočívala v tom, že chcel pomôcť na úteku dobrému kamarátovi z Československa na západ. Útek sa však nepodaril, ŠTB ho chytila a vytĺkla z neho mená ľudí, ktorí sa na úteku podieľali. Odsúdili ho na dvanásť rokov najťažšieho žalára.

Svojho otca som do dvanásteho roku života ani inak nevidel, ako v putách s dvoma dozorcami so samopalmi v rukách. Prežil jáchymovské peklo, doľoval v baniach urán. Strelol sa tam aj s Antoniom Srholecom, kňazom. To bol veľmi vzácny človek, dokonca nás aj vypevňoval do exilu a dal nám požehnanie.

Čo sa vám prvé vynorí, keď sa povie Žemberovce? Určite sú aj pekné spomienky.

Všelijaké detské pestvá. Detská rozprávka - divadielko, ktoré sme tu hrali s názvom Dve Marienky. Ako jedenásťročný som hral starého kráľa. To bolo moje prvé stretnutie s divadlom. Prvýkrát som stál na doskách, ktoré znamenajú svet. Hrali sme v kine. To bolo moje prvé stretnutie s publikom, oponou, šminkovaním - veď, keď jedenásťročný chlapec hrá starého kráľa...

Medzi pozvanými hosťami na prezentácii vašej knihy sme mohli stretnúť aj emeritného arcibiskupa Jána Sokola. Ako vzniklo vaše priateľstvo?

Spojitosť s arcibiskupom Sokolom siaha hlboko do minulosti, do 50-tých rokov, keď bol jednoduchým kaplánom v Leviciach. V tom čase pracovali v nemocnici ešte aj rádové sestričky a mama s nimi bola vo veľmi úzkom kontakte. Podporovali ju morálne. Keď nejaký pacient umieral a želať si kňaza, tak poslali po kaplána. Boli to ťažké časy - nevedeli sme, na koho je spofahnutie a na koho nie. Do nemocnice sme ho vždy nejako prepašovali. Bol to mladý človek, posunul si baretku do čela a tvrdil, že ide na návštevu. My sme vtedy bývali v nemocnici - keď išiel so mnou, nikto sa ho nič nepýtal. Bol ochotný a riskoval tým väzením, za to režim zatváral. Z tých dôb sa datuje naše priateľstvo. Ako dieťa som pritom mával konšpiračný pocit. Komunisti mi vážnia otca a ja teraz robím niečo proti nim. Pripadal som si div, že nerobím revolúciu.

Preskočíte pár rokov. Vyštudovali ste operný spev. Stali ste sa sólistom SND, absolvovali dvojročnú stáž v Taliansku. Keďže ste odmietli vstúpiť do strany, vaša kariéra operného spe-

váka sa razom skončila a v roku 1977 ste odišli aj s rodinou do exilu. Opäť ste sa stali sólistom, tentoraz v štátnej opere v rakúskom Grazi. Hudobná kritika vás vyznačila titulom Rytier vysokého C. Skúste nám priblížiť, čo tento titul znamená?

Je to vyznamenanie pre tenoristu, ktorý spieva veľa operných rolí, kde je vysoké C-é alebo C3. Sú role, v ktorých spevák nemusí zaspievať ani jedno C, ale v mnohých aj viackrát. Ak tenorista spieva hlavne role s vysokým C, kritika ho začne nazývať Rytier vysokého C. Používa sa najmä v nemecky hovoriacich krajinách. Po odchode do Rakúska som okamžite dostával role s vysokým C a kritika mi ho prisúdila. Dokonca som bol v Grazi pasovaný rytierskym obradom aj s mečom na Rytiera vysokého C za účasti televízie.

Máme v rukách knihu Keď nám nebolo do spevu. Vaše pamäte na obdobie komunizmu. Čo vás primälo vrátiť sa do minulosti a podeliť sa so spomienkami?

Motiváciou napísať túto knihu mi bola myšlienka urobiť mojim rodičom pomyselný pomník. V prvom rade je kniha o nich. Moja kariéra sa vinie iba okrajovo - samorejme, nemožno ju opomenúť. Operný spev tomu dominoval a kým sme žili v exile, moje zamestnanie nás všetkých živilo. Kniha hovorí o utrpení mojich rodičov. Napísal som ju za pomoci historika Martina Lacka, ktorý ma pobádal, aby som o utrpení svojich rodičov nemlčal. Trvalo ešte dlho, kým som sa odhodlal a raz pri hrobe mojich rodičov mi prišla myšlienka: Prečo už konečne nepíšeš? Som na dôchodku, som miliónár času - prišiel som domov z cintorína a začal som písať.

A nie je posledná. Na je-seň vyjde ešte jedna kniha

- k 30. výročiu novembrovej revolúcie. Podľa Ústavu pamäti národa pôjde o slovenský unikát.

Moji rodičia si písali listy, keď bol otec zavretý a zachovalo sa ich vyše sedemsto. Daroval som ich Ústavu pamäti národa. Jedna pani historička ich spracovala a vydala štúdiu spolu s ukázkami listov. Hovorí, že neexistuje nič podobné. Je to slovenský unikát - lúbostná korešpondencia manželov. Chcú poukázať na to, ako museli niektorí Slováci žiť v komunizme.

Veľa listov bolo určite zadržaných, za čias komunizmu vládla tvrdá cenzúra...

Prešli len tie, ktoré povolili. Cenzúra bola vo väznici veľmi prísna a listy sa často vrátili alebo ich zničili. Otcove listy väčšinou pustili, ale ak písal o svojom zdravotnom stave, to zabavili. Nesmelo sa písať nič negatívne. Ale čo on dostával od mamy, to musel odovzdať a komunisti to páliili. Niečo sa podarilo zachrániť, ale väčšina listov bola spálená.

Písali si aj každý deň. Otec písal aj 12-stranové listy. Utvrdovali sa vo svojej láske, pretože zbesilý systém im nedovoľoval žiť spolu. Svoj mnželský život prežívali jedine cez listy.

Dokonca boli nájdené vyhodnené listy vo väznici. Listy, v ktorých písal otcove zdravotnom stave alebo ako ho zmlátili. Raz otcova sestra, Anna Šoltésová, napísala otcovi list tak, ako bola zvyknutá hovoriť - v zemplínskom nárečí. A list sa vrátil s poznámkou na obálke: "nelze doručiti jelikož censura neumí maďarsky".

Ďakujem za rozhovor a prajem vašej knihe, aby si našla pevné miesto hlavne medzi mladou generáciou, ktorá, vďaka Bohu, pozná časy komunizmu iba z rozprávania.

Rozhovor pripravila: Mária Švecová, foto autorka

Pán Juraj Hurný pri podpisovaní svojej knihy Žemberovčanom.

Operný spevák Juraj Hurný Čestným občanom obce Žemberovce

Obec Žemberovce v spolupráci s OZ MAK, Organizáciou Politických väzňov - Zväzom protikomunistického odboja, Štátnym archívom Nitra, pobočka Levice a Ústavom pamäti národa zorganizovali poslednú júnovú nedeľu prezentáciu knihy Keď nám nebolo do spevu, ktorej autor Juraj Hurný, bývalý sólista rakúskej štátnej opery v Grazi, strávil roky svojho detstva práve v Žemberovciach.

Slávnosť začala nedeľnou sv. omšou, ktorú celebroidal emeritný arcibiskup Mons. Ján Sokol za účasti autora knihy, Juraja Hurného, ktorý z Rakúska pricestoval spolu so svojim synom, ďalej zástupcami spomenutých organizácií a veriacimi z obce a okolia.

Podujatie pokračovalo

prezentáciou knihy v popoludňajších hodinách v miestnom kultúrnom dome. Po krátkom bloku ľudových piesní miestneho spevokolu Žemberovčan, starosta obce, Slavomír Bárczy, spolu so zástupcom obce, Alexandrom Ťapajom odovzdali Jurajovi Hurnému dekrét o Čestnom občianstve obce Žemberovce, ktoré pán Hurný prijal s prekvapením a dojatím.

Nasledovala príjemná beseda o práve vydané knihe. Spolu s autorom sa do diskusie zapájali pozvaní hostia historik Martin Lacko, emeritný arcibiskup Ján Sokol a predseda Organizácie politických väzňov, pán Ján Litecký - Šveda. Prírodzene plynúca debata bola popretkávaná skutočnými príbehmi a udalosťami z knihy

aj mimo nej. Ako sa historik Martin Lacko vyjadril, "dielo je morálnym odkazom doby - nie sú to fikcie, ale konkrétne príbehy ľudí, ktoré sa reálne stali. Poukazujú na krutosť dejín 20. storočia, ale aj na čestnosť a charaktery ľudí."

Popoludnie spríjemňovala svojim spevom Dominika Hanko, na klavíri ju sprevádzala Zuzana Malatinská. Po besede nasledovalo podpísanie knihy pre záujemcov. Je až obdivuhodné, že napriek dlhoročnej emigrácii tento človek vôbec nestratil kontakt s regiónom. Nielenže väčšinu svojich vrstovníkov poznal po mene, ale pripomenul im aj mnohé historiky z čias detstva, keď ešte žil v Žemberovciach.

-msvec-, foto autorka

Starosta obce Slavomír Bárczy (v strede) spolu so zástupcom starostu Alexandrom Ťapajom (prvý zľava) pri odovzďovaní čestného občianstva Jurajovi Hurnému.

Členovia OZ MAK spolu s autorom, zľava: Jana Staňová, Michal Malatinský, autor knihy Juraj Hurný, Zuzana Malatinská, Mária Široká a Michal Macko.